

Elvis gospel.

Om gåsehud og gospel

og musikken på ”Amazing Grace - His Greatest Sacred Performances”

Av Eigil Berg.

Første gang publisert i Elvis Memorial Club of Norway nr. 4 - 1994.

«Skal jeg nå aldri bli ferdig med denne barndommens Elvis», tenkte jeg i mitt 17. år da jeg omsider valgte å hoppe av Elvis-karusellen og droppet innkjøpet av «Long Legged Girl»-singelen i 1967. De foregående årene hadde jeg trofast kjøpt alt fra middelmådige til elendige soundtracks og gammelt RCA-oppkok av Elvis-musikk, i håp om at det jeg visste bodde i mannen nok en gang ville komme til sin rett, men du føler vel av og til at det er grenser for hvor mange skuffeler du vil kjøpe.

«Paradise Hawaiian Style», «Harem Holiday» og «Frankie and Johnny» var riktignok innkjøpt, men vel også etter noen gjennomspillinger bare arkivert, mens Dylan's «Blonde On Blonde», Beatles' «Revolver» og Beach Boys' «Pet Sounds» ga et nysgjerrig tenåringsinn hjerneføde med nye innfallsvinkler både tekstlig og musikalsk. Det mest kreative Elvis gjorde i 1967 var å gifte seg, tenkte jeg, og ønsket ham lykke til.

Et snaut år senere har jeg latt meg opphøye av «How Great Thou Art», og jeg hører Jerry Reed's aggressive gitarintro til «Guitar Man» og med den alt det Elvis dreier seg om. Få måneder etter kommer «U.S. Male» med verdens mest mannssjåvinistiske tekst (totalt «ute» i 1968), som knappest hadde holdt mål i andres tolkning (unntatt med Jerry Reed sjøl), men som kanskje nettopp derfor rører den arrogante image'n Elvis likte å omgi seg med. Fascinerende! Kan alt dette bare være enkelttilfeller (jeg velger å overse de evinnelige soundtrack-singlene «Your Time Hasn't Come Yet, Baby» og «A Little Less Conversation») eller ...?

Vinteren '68 fikk jeg svaret. Her kom selve urkraften personifisert i «If I Can Dream». Den virkelige og store gåse huden kom tilbake i fullt monn, og det var lett å trekke paralleller til min andre store leverandør av gåsehud på denne tida, Ray Charles. (Når Priscilla valgte å vise fram Elvis' platefavoritter i kjelleren på Graceland, ser vi at Ray Charles' utgivelser hadde en sentral plass blant inspirasjonskildene). «If I Can Dream» hadde alle ingredienser. Det var bare å konvertere igjen, og fra 68-specialen til «Elvis Country» i '71 ville jeg nyte alt hva denne mystiske og samtidig produktive trollmannen hadde å tilby.

Noen mener historien gjentar seg. I 1972 løsrev jeg meg fra jobb, venner og familie, dro på lykke og fromme ut i Europa og sa meg etter hvert uinteressert i 70-tallets Las Vegas-Elvis etter nye nedturer

Love Me Tender promobilde,
brukt på coveret til 'Amazing Grace ...'.

som "The Sound Of Your Cry", "Love Letters From Elvis" og "The Wonderful World Of Christmas". Jeg ville ikke vedkjenne meg noe godt forhold til nostalgi (les: hjemlengsel), men når jeg via min gamle Kurér reiseradio i Paris fikk ny gåsehud av "An American Trilogy" og spor fra "He Touched Me", samt ved innkjøp av selveste sjefsbladet "Rolling Stone" i august '72 leste om "Madison Square Garden"-LP'en at "*This is a damn fine record, friend!*", og jeg begynte å lure på hva denne "Burning Love" gjorde høyt oppe på listene, skjønte jeg at jeg måtte ajourføre meg igjen. Elvis var ennå "in charge", og jeg måtte få med meg hva han leverte.

Flere tiår er gått, og vi skriver høsten 1994. Jeg har nettopp latt meg underholde av Peter Guralnick's glimrende "Last Train To Memphis", og jeg har kjøpt en ny Elvis-utgivelse: "Amazing Grace – His Greatest Sacred Performances". Og jeg har vel innsett at Elvis er kommet for å bli. **PÅSTAND:** Er du blant de prosentvis få som klarer å verdsette den kvalitative utøveren Elvis Presley framfor det kommersielle popikonet og sexsymbolet, er det verdt å åpne ører og lommebok for en av de mest seriøse Elvis-utgivelser noensinne, en utgivelse som røper mange av kildene til Elvis' virkelige inspirasjon. For å sitere far sjøl, "*The gospel thing is really what I grew up with – more than anything else!*"

Fra 68-spesialen..

Innholdet i samlingen bør være kjent nok; fire titler fra 1957 først utgitt på EP'en "Peace In The Valley", 12 innspillinger fra "His Hand In Mine" (1960) samt "Crying In The Chapel", innspilt under samme session, men først utgitt på singel fem år senere. Videre får vi 12 titler fra '66, først utgitt som "How Great Thou Art"-LP'en året etter og 12 sanger fra 1971 utgitt som "He Touched Me" i 1972. I tillegg kommer "We Call On Him"/"You'll Never Walk Alone" fra 1967, "Only Believe" ('70). "Put Your Hand In The Hand" og "Miracle Of The Rosary" ('71), "Help Me" og "If That Isn't Love" ('73), live-versjonen av "Why Me Lord" og "How Great Thou Art" ('74) samt fem tidligere ikke utgitte gospel-innslag fra "On Tour"-opptakene i 1972.

"Let Us Pray", "Sing You Children" og "The Trouble With Girls"-versjonen av "Swing Down Sweet Chariot" er utelatt, men så tilhører de ikke "His Greatest Sacred Performances", som er den megetsigende undertittelen på denne samlingen. "Who Am I" fikk vi på 60-tallsboksen i fjor, og "Saved" og "Up Above My Head" regner jeg med hører hjemme i en forhåpentlig kommende komplett "68 Special"-utgivelse.

Mange av denne samlingens 55 titler fungerer på helt andre premisser enn den tids popmusikk og har følgelig også tålt tidens tann bemerkelsesverdig bra. Et nøkkelord her må vel være den inspirasjonen Elvis åpenbart følte når han tok for seg denne type sanger. De som kjenner til hvor pop- og rock-musikken stod i 1965 kan vel si seg enig i at det var ganske sterkt av Elvis å toppe listene sommeren dette året med en salme som "Crying In The Chapel". Et sparsomt arrangement kler sangeren nesten naken og overlater oppgaven med å kapre tilhørernes oppmerksomhet fullt ut til sangeren og hans innlevelse. Og denne innlevelsen er det Elvis på sitt beste innehar, en så overbevisende innlevelse at han synger en enkel gammel salme til topps på verdens hitlister i en periode man skulle tro publikum overhodet ikke var mottakelig for den slags. At forsinkelsen på fem år fra innspilling til utgivelse skyldes intern krangel om penger og forlagsrett, var publikum i '65 lykkelig uvitende om. Sett i lys av det

Med Millie Kirkham og The Jordanaires, 28. mai 1966.

vi i dag vet om forlagspolitikken til Elvis' innspillinger, kan det være interessant å se hvordan oberstens høyre hånd Tom Diskin, forklarte situasjonen i 1965; *"Occasionally we cut a track which doesn't balance with the rest of the music on the LP, so as in the case of this 'Chapel' we file it until we think the moment is ripe for its release. This was to our mind hit material. And now is to our minds a ripe time. So out it's gone"*. Og den godeste diplomat Mr. Diskin har faktisk ryggen fri.

Elvis synger med maksimal innlevelse på kuttene fra '57 og '60. Han sjokkerte nok det amerikanske publikummet i '57 ved å innlemme "Peace In The Valley" i sin tredje og siste Ed Sullivan-opptreden, men da EP'en med samme tittel forelå tre måneder senere, var det klart at dette ikke bare var en billig gimmick. Det er likevel oktober-innspillingerne fra 1960 som for meg utgjør høydepunktene i samlingen. I løpet av én natt (!) ble 13 religiøse sanger (+ «Surrender») innspilt i RCA's Studio B i Nashville, et studio som nok en gang viser sin klasse rent produksjonsteknisk. Lyden er nær og intim og avslører et perfekt samspill mellom Elvis og musikerne og ikke minst mellom Elvis og The Jordanaires. Elvis hadde et sterkt ønske om å få synge i gospel-kvartett til og med før han platedebuterte, så det må ha vært litt av et kick, til og med for ham, å kunne levere så perfekte vokalfraaseringer i så rytmisk samspill med The Jordanaires som det vi hører på "Swing Down Sweet Chariot" og "Joshua Fit The Battle". Usedvanlig dyktig vokalarbeid!

Jeg har ofte snakket varmt om vinylen i disse CD-tider, men jeg må likevel medgi at det var først på denne samlingen jeg klarte å registrere Boots Randolph's dempede sax i "I Believe In The Man In The Sky" og Bob Moore's kontrabassganger i "Milky White Way", to nydelige spor. Ray Walker's sonore og melodióst fløyelsmyke bass-sang i "In My Father's House" blir et naturlig høydepunkt, og Elvis' overjordisk rene og skjørt følelsesladde "Known Only To Him" er et høydepunkt i seg selv fra begynnelse til slutt. Jeg vil ikke nøle med å kalle over halvparten av oktober '60-innspillingerne for virkelig perfekte Elvis-klassikere!

Kitty Wells, Elvis, John Wright og deres sønn Bob Wright under innspillingen av 'How Great Thou Art' i Nashville.

I 1966 var ikke lenger Elvis' musikk automatisk forbundet med full innlevelse og feeling, men det skulle vel vanskelig gjøres, så lenge man må slite med soundtracks som "Double Trouble" og "Easy Come Easy Go". Det store og hederlige unntaket fant sted fire dager i mai, og nok en gang var det RCA's Studio B i Nashville som skulle levere varen. For første gang jobbet Elvis med produsenten Felton Jarvis, som skulle følge ham på innspillinger helt fram til 1977, og for første gang på over fem år gikk Elvis i studio for å gjøre en omfattende session utelukkende med kvalitetsmusikk. For første gang var The Jordanaires utvidet med ytterligere en vokalkvartett, The Imperials, pluss enda fire kvinnestemmer. Dette var det største koret Elvis noen gang brukte i et platestudio, hele 12 utsøkte stemmer, noe som ikke minst preger den storslåtte "How Great Thou Art" fra første tone. En liten detalj som viser at man nærmet seg dette materialet langt mer seriøst enn vanlig, er kontrabassistens bruk av bue (som stryker strengene legato i stedet for å slå an strengen med fingeren). Første halvdel av "How Great Thou Art" bærer preg av denne rolige, men dramatiske effekten, noe som svært sjelden ble benyttet i Elvis' musikk. (Et annet vellykket eksempel på dette kan høres i første verset på "They Remind Me Too Much Of You" fra fire år tidligere).

30. oktober 1960.

Alle disse 12 innspillingene osrer av kvalitet. Noen få er drivende, rytmiske up-tempo-låter, og jeg synes særlig den da relativt nyskrevne ”If The Lord Wasn’t Walking By My Side” blir som et mektig livsbejaende gledesutbrudd og selve symbolet på hva gospel (”Det Glade Budskap”) kan være. De tre andre up-tempo-innslagene fra ’66 er alle glimrende, selv om de mangler det lille ekstra som gjorde ”His Hand In Mine”-”rockerne” så perfekt uovertrufne. Den virkelige styrken i ’66-innspillingene synes jeg ligger i balladene, særlig de mest dvelende og mest meditative, hvor Elvis går dypt inn i materien, og et til tider sparsommelig komp og et salig kor rolig bare følger vokalistens engasjerte ”timing”. Hva jeg mener illustreres delvis i ”In The Garden”, men til fulle i den nakne og rene skjønnhetsåpenbaringen ”Stand By Me”. Bedre kan det ganske enkelt ikke gjøres! Gåsehud-musikk, dette, så det holder!

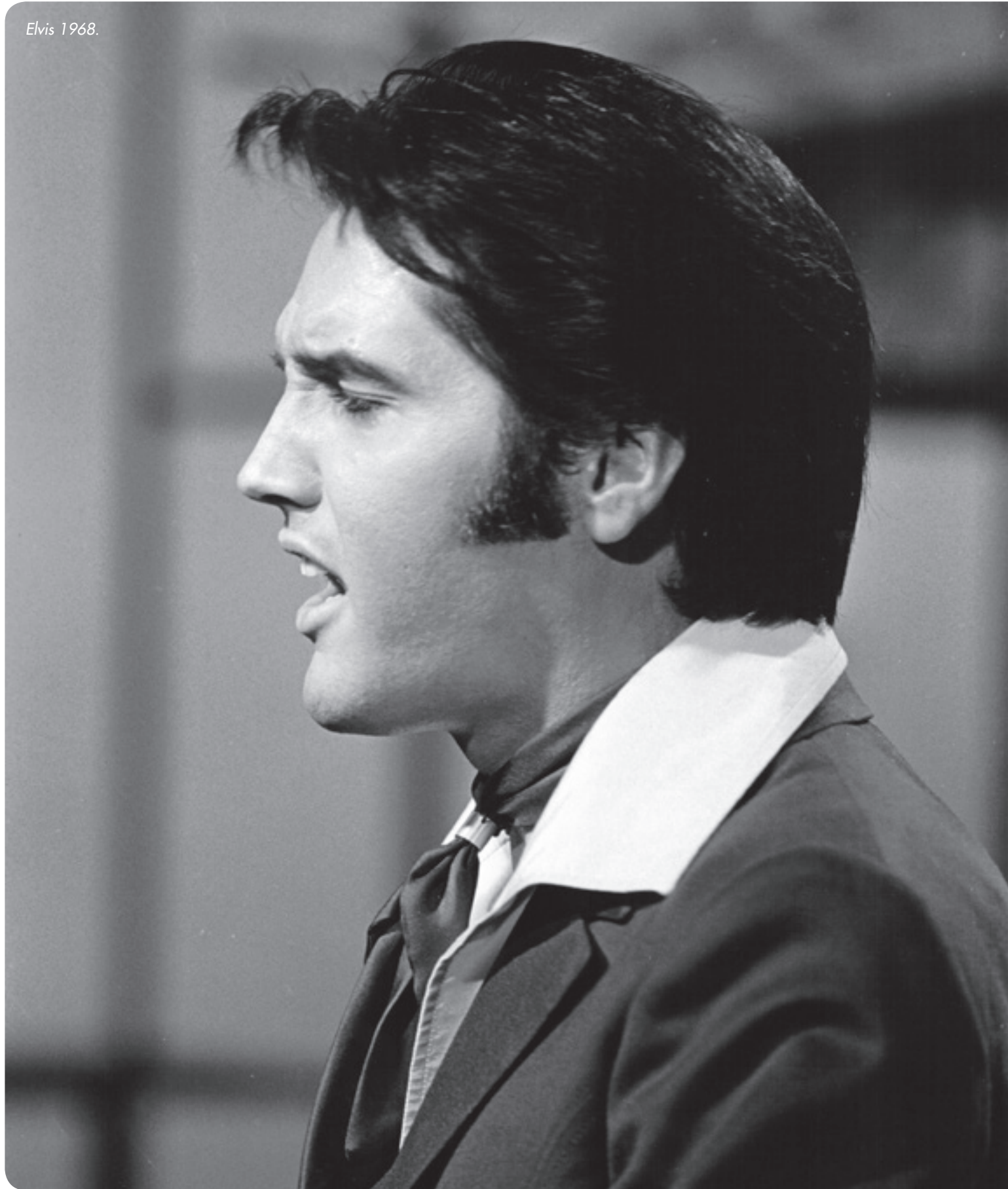
Slentrende fingerknipsende cool med Floyd Cramer’s piano på sitt beste er ”Where Could I Go But To The Lord”, der det mektige koret er panorert ut til hver kanal i lydbildet (damene for seg og herrene får torske, som Halvdan Sivertsen har sagt det). ”Farther Along” hadde Elvis inne allerede i ’56 da han jammet i Sun Studio i Memphis med Jerry Lee Lewis, Carl Perkins og Johnny Cash i hva som 33 år senere offisielt ble utgitt som ”The Million Dollar Quartet”. Uansett, høydepunktet fra disse innspillingene fra ’66 er og blir den mektige ”How Great Thou Art”, som står fjellstøtt og solid nesten 30 år etter at innspillingen fant sted. Fullt forståelig og fortjent at Elvis fikk Grammy (for øvrig hans eneste for LP) for dette albumet i 1967.

Elvis’ eget lett gjenkjennelige pianospill preger ”You’ll Never Walk Alone”, og jeg synes Peter Guralnick’s presise beskrivelse av Elvis’ pianoakkompagnement til ”Old Shep” også kan få gjelde her; ”...*you can hear in the halting chords and the somewhat stumbling rhythm both the unmistakable emotion and the equally unmistakable valuing of emotion over technique*”. Godt formulert.

I 1971 kom den første skikkelige biografien om Elvis, og forfatteren Jerry Hopkins minnet oss grundig på den betydningen gospelmusikk hadde på Elvis, via de sikkert sterkt følelsesladde ”sørstats-guds-tjenestene” i The First Assembly of God Church. Etter nok en periode med begynnende likegyldighet i både repertoar og framføring, fikk jeg tent et håp da Imperials Quartet ga konsert i Oslo i 1971 og etter konserten kunne fortelle at de nylig hadde vært i studio med Elvis og spilt inn hans tredje gospelalbum ”to be released soon”, som de sa. Og riktignok, igjen viste Elvis at gospelutgivelsene hans står i en klasse for seg, uansett hvor han ellers måtte befinne seg på kvalitetsskalaen. Samlingen, som ble kjent som ”He Touched Me”, sto sterkere enn både de foregående utgivelsene (”Love Letters From Elvis”, ”The Wonderful World Of Christmas” og ”Elvis Now”) og de nærmest forestående studio-LP’ene (”Fool” og ”Raised On Rock”) men det var likevel et godt stykke igjen til den standarden han satte tilbake i ’60 og ’66.

Mange av melodiene her var nyskrevne, og innpakningen bar, som mye annen Elvis-musikk fra denne perioden, preg av amerikanske, tidlig 70-talls, lette middle-of-the-road-arrangementer. Innen denne kategorien synes jeg vi finner samlingens svakeste spor ”Put Your Hand In The Hand” (her kan vi dessverre ikke skyldes på materialet) og delvis Red West’s støyende og andpustne ”Seeing Is

Elvis 1968.

Memphis, 20. mars, 1974.

15.-21. mai 1971, Nashville.

Believing". Her mangler det ikke på mye og svær lyd, men når denne typen låter ikke svinger, blir det sørgelig lite igjen. Heldigvis er disse eksemplene i mindretall - når Elvis går tilbake til røttene igjen, som på den intense "An Evening Prayer", høres det nettopp ut som det; inderlig og oppriktig oppbyggende helt til det siste "Amen!". "Lead Me Guide Me" er åpenbart en type sang Elvis nyter å synge (han vender tilbake til nettopp denne ved jam'en rundt pianoet året etter som avslutter denne samlingen), mens "Reach Out To Jesus" gir et perfekt bilde på en sjanger Elvis virkelig skulle videreutvikle utover på 70-tallet. Dette er den nære, intense, coole balladen som bygger seg opp underveis med stadig økende dynamikk, og som får utløp i et maksimalt crescendo i en solid overbevisende avslutning.

Nettopp dette utnyttet til fulle i en av 70-tallets kanskje beste Elvis innspillinger, liveversjonen av "How Great Thou Art", tatt opp i Memphis i 1974. Hvilken annen rock-legende kunne tatt med seg en slik salme til en stadionkonsert og merkelig nok få det til å passe inn i helheten så det blir en "showstopper", så overbevisende at han faktisk belønnes med en Grammy for beste enkeltstående framførelse dette året! Denne sceneutgaven av 70-tallets Elvis viser en vokalkunstner som mestrer sitt fag til fulle med en vokal kraft og spennvidde de færreste kunne ane lå latent i mannen som ga oss

Memphis, 20. mars, 1974.

Elvis med fan Bill Turner.

”Heartbreak Hotel” og ”Jailhouse Rock”. Husk at konsertopptak alltid kan tape seg mye fra konsertsalen til eventuell plateutgivelse, og med den enorme stemningen som formidles på dette opptaket, kan man bare fantasere hvordan det føltes å sitte på benkeradene i Memphis’ Mid South Coliseum 20. mars 1974. Elvis vet å utnytte all den dramatikk som måtte finnes i arrangementet, og publikum blir fullstendig overrumplet og overkjørt. Vi er innom tordnende pauker, sarte fløyter, alarmerende trompeter og dramatiske taktskifter med en Elvis som spiller ut hele registeret, før en ”grande finale” der drøyt 10 korsangere omkranser J.D. Sumner og Elvis som går opp (J.D. Sumner går ned!) i en høyere enhet og tyner den siste dråpen ut av nummeret. Tror vi. Et lamslått og ekstatisk publikum må vel føle at de har mottatt all den dynamikk dette innslaget har å tilby og høres ut til å ville kaste seg ut i en mange minutters vedvarende applaus, da Elvis ikke er snauere enn at han går løs på siste verset nok en gang og driver både sangen og publikum mot ytterligere nye høyder. Terningkast: Gåsehud!

Dette kunne godt ha vært en naturlig avslutning på denne samlingen, i alle fall er det et krevende innslag å følge opp, men BMG’s Ernst Mikael Jørgensen og Roger Semon viser her nok en gang sin teft og smak. Samlingens fem siste spor blir det reneste vitnesbyrdet i all sin ufullkommenhet med feil tekst, mono lyd og sjarmerende improvisert jamming rundt pianoet og James Burton’s gitar. Disse

If I Can Dream, 1968.

